

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Всеукраїнська наукова студентська конференція
«Міжнародне право в період
турбулентності міжнародних відносин»

25 жовтня 2024

м. Одеса

Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» Олега ТОДОЩАКА
(наказ № 3178-44 від 08.10.2024 р.)

Відповідальний редактор

Аракелян Мінас Рамзесович – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України.

Укладачі:

Бехруз Хашаматула Набійович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права.

Бугаєць Альона Сергіївна – асистент кафедри міжнародного та європейського права.

Гриб Анна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Дронов Владислав Юрійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Форманюк Вікторія Василівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Слісаренко Анастасія Олександрівна – здобувачка вищої освіти 4 курсу факультету судового та міжнародного права.

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Міжнародне право в період турбулентності міжнародних відносин» : студентська науково-практична конференція, 25 жовтня 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 489 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

Мамедова Айан Фізулі кизи
здобувачка 1-го курсу магістратури
факультету адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СПАДКОВИХ ВІДНОСИН

В умовах сьогодення спадкування є одним із найбільш актуальних у сфері міжнародного права, оскільки зростання мобільності населення, міграційних процесів та розвитку міжнародних економічних відносин створюють нові виклики для правового регулювання спадкових відносин. Все частіше виникають ситуації, коли спадкові справи охоплюють кілька юрисдикцій, наприклад, через наявність майна в різних державах або проживання спадкоємців та спадкодавця в різних країнах. У таких випадках питання спадкування стають складними з юридичної точки зору, що зумовлює потребу в ефективному міжнародно-правовому врегулюванні, яке дозволило б узгоджувати національні правові системи, уникати колізій і забезпечувати справедливий розподіл спадщини.

Аналізуючи національне законодавство в сфері спадкового права, слід звернутися до положень Цивільного кодексу України. Відповідно до статті 1216, спадкуванням є перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців) [1].

Право на спадкування для спадкоємців у міжнародних приватних правовідносинах виникає на основі таких юридичних фактів, як смерть фізичної особи або її офіційне визнання померлою. Ці події призводять до відкриття спадщини, що означає початок процесу правового переходу майна та прав, які належали померлому [7, с. 167].

Поняття «міжнародне спадкування» слід розглядати як сукупність правових відносин, що виникають у процесі спадкування за участю іноземного елемента. Це означає, що права та обов'язки, що переходять від померлої особи до інших

осіб, можуть включати учасників із різних національних юрисдикцій. В Україні такі правовідносини мають бути оформлені компетентним нотаріусом. Іноземний елемент у спадкових правовідносинах може проявлятися різними способами, зокрема, коли спадкодавець і спадкоємці мають різне громадянство або проживають у різних країнах; коли спадкове майно розташоване за межами України; або коли заповіт був укладений в іншій країні щодо спадкодавця.

Міжнародні спадкові правовідносини становлять одну з найскладніших сфер для правового регулювання з огляду на застосування норм міжнародного права. При цьому, як зазначають фахівці, міжнародні спадкові справи становлять майже половину усієї сукупності справ, які наявні у нотаріальній практиці [5, с. 125].

Серед чинників, що ускладнюють регулювання міжнародних спадкових відносин, можна виділити такі:

1. Розбіжності у правових системах різних країн, що регулюють спадкування (кожна держава має власні правила щодо спадкового права, які можуть кардинально відрізнятись);

2. Конфлікти між колізійними нормами міжнародного приватного права (виникають ситуації, коли різні держави претендують на застосування власного законодавства до однієї спадкової справи. Це ускладнює вирішення питання щодо того, яке право повинно регулювати конкретні спадкові відносини);

3. Проблеми з визнанням і виконанням іноземних судових рішень у спадкових справах (держави можуть не визнавати рішення судів інших країн через відмінності в правових системах або процесуальних правилах. Це створює бар'єри для спадкоємців, які намагаються реалізувати свої права в іншій країні);

4. Географічне розташування спадкоємців або майна у різних країнах (якщо майно спадкодавця або спадкоємці знаходяться в різних юрисдикціях, це може ускладнити процес його розподілу. Додаткові труднощі виникають у зв'язку з необхідністю вирішення питань транспортування майна та його оподаткування) та інші.

В Україні діє окремий Закон «Про міжнародне приватне право» [2], який регламентує порядок врегулювання приватноправових відносин, що мають хоча б

один елемент, пов'язаний з правопорядком іншої держави, ніж України. Цей Закон включає розділ, присвячений колізійним нормам, які застосовуються в сфері спадкування. Проте, зазначений нормативно-правовий акт не може охопити всю різноманітність правових проблем, що виникають у міжнародних спадкових відносинах.

Міжнародно-правові акти у сфері спадкування спрямовані на створення єдиних правових механізмів для регулювання спадкових відносин, які мають міжнародний елемент. Вони забезпечують вирішення правових колізій, знижують правову невизначеність і встановлюють загальні принципи для захисту прав спадкоємців та спадкодавців, коли справа стосується кількох юрисдикцій. До основних міжнародно-правових актів, що регулюють питання спадкування, можна віднести такі документи: Конвенцію щодо колізії законів, які стосуються форми заповідальних розпоряджень 1961 р., Гаазьку конвенцію 1989 року, яка визначає право, що підлягає застосуванню до спадкового майна, Гаазьку конвенцію 1973 року про міжнародне управління спадковим майном та інші важливі акти [6, с. 99].

Міжнародна приватноправова уніфікація є важливим інструментом, який сприяє гармонізації правових норм на міжнародному рівні. Вона дозволяє усунути правові перешкоди, які можуть виникати при взаємодії між різними юрисдикціями, забезпечуючи стабільність і передбачуваність у правових відносинах. Завдяки цій уніфікації держави можуть створити спільні правила, що полегшують вирішення спорів, спрощують процедури та підвищують ефективність міжнародної співпраці в приватноправових сферах, зокрема у питаннях спадкового права.

Уніфіковані акти можуть охоплювати різні типи норм, серед яких можна виділити уніфікацію колізійних норм у сфері спадкування, уніфікацію матеріальних норм, а також змішану уніфікацію, що поєднує елементи обох зазначених видів [3, с. 132]. Колізійні норми спрямовані на вирішення питань, які виникають при застосуванні різних правових систем до конкретної спадкової справи, тоді як матеріальні норми встановлюють конкретні правила та положення,

що регулюють сам процес спадкування. Змішана уніфікація передбачає одночасне застосування як колізійних, так і матеріальних норм, що забезпечує комплексний підхід до регулювання спадкових правовідносин.

Для врегулювання спадкових відносин з іноземним елементом в українському праві пріоритет надається колізійному методу, що передбачає непряме регулювання таких відносин шляхом визначення відповідного правопорядку. Це дозволяє обирати право однієї з кількох держав, чие законодавство може бути застосоване до правовідносин, коли сторони зацікавлені у їх врегулюванні відповідно до норм різних юрисдикцій [4, с. 4].

Отже, аналіз міжнародно-правового регулювання спадкових відносин підтверджує його значущість у міжнародному приватному праві, оскільки він охоплює інтереси осіб і майна в різних юрисдикціях. Ефективне регулювання цих відносин потребує спеціалізованих механізмів для узгодження національних правових систем та вирішення колізій норм, що є особливо актуальним у сучасних умовах глобалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Цивільний кодекс України: Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003. № 435-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005. № 2709-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>
3. Михайлів М.О. Уніфікація колізійних норм у сфері спадкових відносин. *Часопис Київського університету права*. №2. 2019. С. 131-137.
4. Кармаза О.О. Спадкування у сучасному міжнародному праві. Цивільне право; цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. Київ, 2006. 18 с.
5. Логойко О.О., Кунішнікова О.О. Особливості та специфіка регулювання спадкових відносин міжнародного характеру. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 10. 2021. С. 124-126.

6. Ватрас В.А. Міжнародні та національні джерела спадкового права: до питання про визначення змісту. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2021. С. 97-101.

7. Михайлів М.О. Правова природа права на спадкування в міжнародному приватному праві. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 4. 2022. С. 165-168.

Ключові слова: міжнародне спадкування, колізійні норми, спадкові відносини, міжнародно-приватне право, іноземний елемент.

Науковий керівник: асистент кафедри міжнародного та європейського Національного університету «Одеська юридична академія» Бугаєць Альона Сергіївна.

Омельченко Анна Сергіївна

здобувачка 1-го курсу магістратури

факультету судового та міжнародного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

КОЛІЗІЙНІ АСПЕКТИ ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

У системі суспільних відносин на будь-якому етапі взаємодії людини з людиною та людини з державою, в тому числі якщо відносини містять іноземний елемент, виникають певні проблеми, пов'язані з нездатністю окремих категорій громадян самотійно та в повному обсязі здійснювати та захищати свої права, а також нести обов'язки. Це насамперед пов'язано з відмінностями в матеріальному та процесуальному праві різних країн, що визначаються національними особливостями та традиціями, які склалися протягом багатьох років і тому важко піддаються змінам. Ці проблеми вимагають правового регулювання. Станом на сьогодні це питання частково унормовано в інституті опіки та піклування в

«НАМІБІЙСЬКІ ВИНЯТКИ» ЯК ФОРМА ВИЗНАННЯ АД НОС В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	360
Пайда Юліанна	
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО МИРНОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СПОРІВ.....	364
Плавніцька Каріна Русланівна	
ПРОБЛЕМАТИКА ДЕЛІМІТАЦІЇ КОНТИНЕНТАЛЬНОГО ШЕЛЬФУ В ЧОРНОМУ МОРІ.....	369
Чернов Олександр Миколайович	
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СПОРІВ МІЖНАРОДНИМ СУДОМ ООН.....	373
СЕКЦІЯ № 12. МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО.....	377
Журавська Аліна Олександрівна	
ПРОБЛЕМАТИКА РЕГУЛЮВАННЯ ОСОБИСТИХ ТА МАЙНОВИХ ПРАВ ПОДРУЖЖЯ У МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ.....	377
Мамедова Айан Фізулі кизи	
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СПАДКОВИХ ВІДНОСИН.....	380
Омельченко Анна Сергіївна	
КОЛІЗІЙНІ АСПЕКТИ ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ.....	384
Сень Дар'я Романівна	
ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ УСКЛАДНЕНЕ ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ В УКРАЇНІ.....	388
Храмченкова Марія Вадимівна	
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНОЗЕМНОГО ПРАВА В НАЦІОНАЛЬНИХ СУДАХ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	392
СЕКЦІЯ № 13. ВІДНОСИНИ УКРАЇНА – ЄС.....	396
Власюк Анастасія Вадимівна та Даниш Аліна Віталівна	
СПІВРОБІТНИЦТВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА УКРАЇНИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ.....	396
Воробйов Олег Геннадійович	
СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС.....	400
Гресько Богдана Юріївна	
СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ В КОНТЕКСТІ АГРЕСІЇ РФ.....	403